

פרוטוקול מס' 58

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ד', ח' בשבט תשל"א - 3.2.71, שעה 9.45

נכחו:

- חברי הוועדה:
- א. כץ - היו"ר
 - ב. אליעד
 - ג. הרטן
 - ד. פיינברג-סרני
 - ה. קורן
 - ו. צ. קשת
 - ז. רזיאל-נאור
 - ח. חמיר

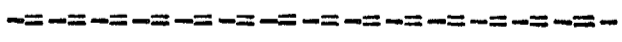
מוזמנים: א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות

- ד"ר ז. כץ
- מר בנבנישתי
- מר אשכולי - נציגי אגודת אכסניות הנוער
- מר רוזן

מזכירת הוועדה: ד. פלד

רשמה: ז. ספרן

- סדר היום:
- א. מצבן של אגודות אכסניות הנוער.
 - ב. תשובת המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות לשאלות חברי הוועדה.

אני פותח את הישיבה.

הי"ר א. כץ:

א. מצבן של אגודות אכסניות הנוער

בישיבה הקודמת בענין זה הצגנו מספר שאלות, השגות והצעות, שקיבלנו עליהן תשובות בכתב.

ו. כץ:
תוספת לענין המצב הכספי, שאותו העלה יושב-ראש הוועדה: מן הרשימה מתברר שהאכסניות, שעול החובות שלהן קטן מאד, מגיעות לאיזון ואפילו לעודפים קטנים שמשתמשים בהם לכיסוי הפחת, אבל רוב האכסניות שקועות בחובות כבדים. ברור שאכסניות הנוער, כמוסדות החינוך המשלים, אינן יכולות להיבנות אך ורק על הלוואות, ומשרד החינוך והתרבות נחבע לעשות את המוטל עליו - ככל משרד לחינוך ולתרבות בכל ארץ מתקדמת - ולחמוך תמיכה מלאה באכסניות נוער. זו תביעה שאיננו מוותרים עליה.

הי"ר א. כץ:
הערות ושאלות חברי הוועדה לנציגי אגודת אכסניות הנוער.

ב.צ. קשת:
האם הבינוחי נכון שדמי הלינה הם רק 1.50 ל"י? לילדי בתי הספר.

ב.צ. קשת:
מתי נקבע מחיר זה? האם אפשר להעלות את דמי הלינה הן לגבי ילדים והן לגבי אחריים?

ו. כץ:
לאחר ההעלאה האחרונה, שהיתה לפני רבע שנה, ושנעשתה באישורו של משרד החינוך והתרבות, העלינו את דמי הלינה למבוגרים בצורה די דרסטית והיו על כך אף תגובות בעתונות. אנחנו מסונפים לארגון הבי"ן-לאומי של אגודות אכסניות נוער, שיש בו הסכם על מחיר ממוצע בי"ן-לאומי, אך אנחנו כבר מעבר לממוצע זה. אפשר לומר כי בין כל האגודות אנחנו הארץ היקרה כמעט ביותר בעולם.

מגמתנו - לאפשר שימוש באכסניות הנוער גם לילדי ישובים עולים, גם לילדים עניים וגם לילדי בתי ספר יסודיים.

ב.צ. קשת:
בנספח א' שצרפתם מדובר על הכנסות, אך אין פירוט כמה בא מהכנסות האכסניות וכמה - מהקצבות.

ו. כץ:
ההכנסות של האכסניות באות מדמי לינה ומדמי הגשת ארוחות. לדמי הלינה מתווספים סכומים קטנים עבור שימוש בסדינים. באכסניה שיש לה מטבח מסודר מגישים בדרך כלל רק ארוחות בוקר וערב, כי מצייחים שבשעות היום נמצאים המטיילים בדרך. בערים הגדולות וגם בתל-חי מגישים גם צהריים. אפשר לומר שהחלוקה היא: 60% הכנסות מדמי לינה; 40% - מדמי ארוחות.

מר רונן:
פירוט ההקצבות איננו מופיע כאן.

ב.צ. קשת:
מתי נוסדו האכסניות הראשונות?

ו. כץ:
בשנת 1939 קיבלה אגודת אכסניות הנוער בארץ ישראל את הצריפים של מחנה סנדטורי בכפר ויתקין, שבהם הוקמה האכסניה הראשונה. בגלל המלחמה, שבאה לאחר מכן, והמאורעות לא פעלה למעשה האגודה עד שנת 1952.

ב.צ. קשת:
תוך כמה זמן נצטברו החובות הרשומים ב-21 בדצמבר 1970?

ו. כץ:
החובות, שאלוהן הלוואות; מטולקים לשנים רבות, עד 20 שנה.

הגרעון הוא מן הניהול השוטף והוא נישא על שכם המועצה האזורית, שהיא בעלת האכסניה, או על ידי חברי האגודה באמצעות דמי החברות שהם משלמים.

ב.צ. קשת:
עלינו להבין שלמעשה החובות גדולים ב-30% -
40% מטה שכתוב כאן, כי לא נחקבלו המאזנים
מכל האכסניות. אפשר להניח שהחוב הוא 2 1/4 מליון ל"י.

א. רזיאל-נאור:
ההלוואות, כפי שהבנתי, ניתנו לחקופה של
עד 20 שנה. מה הסכום שהאגודה חייבת לשלם
תוך שנה זו?

מר אשכולי:
כתשובה לשאלה זו - אמנם תשובה לא מדוייקת -
אפשר לראות את הסדר של תשלומי קרן ורביית
של השנה האחרונה.

ו. כץ:
חסרות ברשימה עוד 6 אכסניות, שזה בערך
עוד רבע מליון ל"י. שעלינו להחזיר כל שנה.

להסבר: האגודה לקחה הלוואות מסויימות רק
עבור האכסניות שבבעלותה. חלק מן האכסניות, אפשר לומר שרובן, נמצאות
בבעלות ובניהול מועצות אזוריות, כמו הגליל העליון, עמק הירדן, סולם
צור, או עיריות כמו צפת ואילת. בשנים האחרונות התהווה תהליך שבו
רשויות מקומיות שנמאס להן לשאת בעול האכסניות הסכימו להעביר עול זה
לאגודה, והאגודה רואה הכרח לפתח את מה שקיבלה על עצמה. בתל-אביב למשל
לא הצלחנו לגייס את השתתפות העירייה באכסניה ולמרות העזרה המוסרית שקיבלנו
ממשרד החינוך והתרבות - כסף לא קיבלנו לכך - ולמרות העזרה הכספית
שקיבלנו ממשרד התיירות, לא היתה לנו ברירה אלא לקחת הלוואה של 300,000 ל"י
כדי להקים שם אכסניה נוער, שנחוצה מאד.

ד. קורן:
ברשימות שהבאתם אין הפרשת הפחת. מה קורה?
הציוד מתיישן ואין כסף לתקן דברים ולחדש
ציוד - דבר המסתקף במידה רבה במצבן של האכסניות. בעולם כולו - כך על
כל פנים באירופה - אכסניות הנוער הן ברמה יותר גבוהה, ועלינו לנסות להגיע
לרמה זו. הוזה אומר שאם מדברים על 2 1/4 מליון ל"י, יש להביא בחשבון
שלמעשה זה סכום גדול יותר, כי אין פה חישוב הפחת.

הי"ר א. כץ:
לגבי מערכת היחסים עם בתי ספר שדה: אתם
כותבים בנספח מס' 2 כי אם בתי ספר שדה
יעסקו באכסון ובאירוח במקום המטרה שהועדה להם - הדרכה ברמה מדעית או
מדעית למחצה של תלמידי בתי הספר העל יסודיים בעיקר - יגרום הדבר
לכפילות ולבזבוז משווע. האם זו אזהרה לעתיד, או שזה נסיונכם בעבר
ובהווה?

ו. כץ:
אנחנו אומרים זאת מתוך הנסיון.

יש עובדות, אך אין אנו מצוים לבדוק אותן.
לא העלינו שאלה זו בפורום נכבד זה, אך מכיוון שהועלתה אפשר לומר כי
בעניין זה לא נהג משרד החינוך והתרבות ביחס צודק.

הי"ר א. כץ:
האם יש אפשרות שבתי ספר שדה יעסקו גם
באכסון ואירוח, דברים שמטבע ההגדרה מוטלים
על אכסניות הנוער?

מר בנבנישתי:
לפעמים הם מקבלים קבוצות. לאו דווקא לשבוע
ימים, אלא ליום-יומיים.

מכיוון שאני עוסק עכשיו בנושא הערבה רציית
לדעת אם אוכל לקבל מקום ללינת לילה לתלמידי בית הספר בבית ספר שדה
שבמסק חצבה, כדי שלא אצטרך להביא אותם לאכסניה הנוער במצפה-רמון או
בעין-גדי. ענו לי שיש כ-80-90 מקומות שאפשר לקבל אותם. מכאן אתה למד
שאותם מוסדות מקבלים לאו דווקא בתי ספר על יסודיים, אלא גם יסודיים.

הי"ר א. כץ:
בית ספר שדה בעין-חצבה מתלבט בקשיי קיום
וקשיים אחרים, אך האם על סמך נסיונך ידוע
לך שגם בתי ספר שדה אחרים נוהגים כך?

מר בנבנישתי:
יש אפשרות. בהר מירון למשל יש אפשרות לבוא
ללילה אחד ולהישאר.

טר רון:

אינני חושב שהיינו שואפים להבליט את הקיפוח, המשווע או הלא משווע, בינינו לבין בתי ספר שדה, או שהיינו בוחרים עוד ענף חינוכי, מוסד או אגף כדי להצביע שאנחנו מקופחים בהשוואה אליהם. איננו מחפשים את העיסות. אנחנו גורסים שמי שהקים את בתי ספר שדה הקים אותם מתוך הנחה ומחוך בדיקה שיש בהם צורך. בתי ספר שדה לא הוקמו על ידי מצנטים או פילנטרופים, אלא על ידי תקציב המדינה, ואם נתנו לכך מתקציב המדינה בוודאי בדקו אם אין בכך כפילות. בעובדה יש כפילות, וניתן לבדוק אותה, אך אין זה מתפקידנו להוכיח את הדבר. לי צורת העובדה שאנחנו עושים פה עיסות עם עוד אגף חינוכי רב ערך, מוכרה ונחוץ, ולא אסתיר מפניכם שאנו שומעים זאת, פה ושם, מצמרת משרד החינוך והתרבות ומאישים המסמפטים את זה כנגד זה. הייתי רוצה שהוועדה תעזוב נושא זה. אם ברצונה לבדוק באם נעשתה בעבר כפילות, הרי שזה תפקידה ולא תפקידנו.

עינינו לא צרה בכך שנותנים לאחרים. לבנו בוכה על כך שלנו לא נותנים. תפקידנו העיקרי, כאשר אנחנו מופיעים בפני הורים זה של חברי הכנסת, לדאוג לכך שיהיה הד לענינם של אלה שעליהם אנחנו אחראים - לענינו של הנוער הישראלי המטייל. הצבא לן באכסניות נוער ומבקש הנחה או לינה בחינם. ליבנו רחב ואנחנו נותנים להם אפשרות לינה בחינם. ייתכן שיהיו מביניכם כאלה שיאמרו שעלינו לפנות למשרד הבטחון, אך לא ייתכן שבבקש פתאום עזרה ממשרד הבטחון. ייתכן שעליכם לעשות פול בין אלה שיש להם בגיעה לנוער הישראלי המטייל.

דלת העם גרה אצלנו. קודם לכן קבענו 1.10 ל"י עבור ילדים ורק לאחרונה העלינו ל-1.50 ל"י. הובתנו להוכיח לכם שאין אנו רק הוסטל לקבוצים, שגם זה צוין, אלא אנחנו מוסד חינוכי העוסק בחינוך משלים; מוסד שצריך להיות מוכר. כאשר נאים מטיילים יש להסביר להם את השטה, את ההסטוריה של המקום, ועל כן עליכם לדרוש מאתנו שיהיה לנו מדריך בכל אכסניה ולא מדריך אחד על 26 אכסניות. עליכם לנזוף בנו ולהייב אותנו להחזיק מדריך בכל אכסניה, וזו גם תביעתנו - מדריך בכל אכסניה כחובה. אינני צריך להצביע ולשאול מדוע בבית ספר שדה יש 4 מדריכים. מי שחייב לשאול, ישאל, אבל לא אנחנו צריכים לראות בהם מתחרים.

ג. אליעד:

הייתי רוצה להעלות את הרעיון להפגיש לעיסות, לפחות בישיבה אחת, את שני הגופים. לא לעיסות מבחינת התמודדות, אלא לעיסות מבחינת חיפוש דרך משותפת למציאת פתרון. יש בוודאי אילו-נקודות שיתוף בין שני הגופים ועלינו לעמת אותם כדי שנוכל לדעת היכן ומה ניתן לקשור ביניהם ומה לא ניתן לקשור; מה ניתן לחסוך בכפילות. ומה לא ניתן, ואז תהיינה המלצותינו מעשיות יותר ונדע שעשינו דבר מה ממשי. ייתכן שאחד כך נצטרך להעביר זאת למשרד החינוך והתרבות לתכנון ולביצוע, למציאת הדרך המתאימה.

ד. קורן:

אינני מתנגד שנדון על בתי ספר שדה, שזה בהחלט נושא שצריך לעניין את הוועדה, אך אני מתנגד שדבר זה ייעשה היום, מה גם שאנשי בתי ספר שדה אינם נמצאים כאן. כן אין לתבוע מן המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות להשיב לנו עכשיו בנושא זה של בתי ספר שדה.

הייתי רוצה להביא בפני הוועדה הצעה לחלטות הוועדה בענין אכסניות הנוער, הצעה שנועצתי לגביה גם ביושב-ראש הוועדה, שהוסיף מה שהוסיף.

א. רזיאל-צאנר:

הערה לסדר: לאחר ששמענו את הנציגים הנכבדים של אגודת אכסניות הנוער, לאחר ששאלנו שאלות וקיבלנו חומר, צריכה הוועדה בינה לבין עצמה לדון בענין ולהגיע למסקנות וסיכומים.

הי"ד א. כץ:

אני מקבל את ההערה.

ע. פיינברג-טרני:

המלה קונפרונטציה צרמה לי. גם אינני מציע שנזמן את שני הגופים יחד. אני לפחות שוכנעתי שיש מקום לשניהם. אינני חושבת שתמיד צריך לצרף. יש עוד גורמים המטפלים בנוער, כמו מועדוני נוער ועוד. לכל אחד מגורמים אלה יש תפקיד בפני עצמו ולא צריך לערבב את הדברים. חברי אגודת אכסניות הנוער נהגו בצניעות מרובה: הם לא אמרו את מה שיש בליבם ולא פרשו זאת כאן. אני מציעה לכן להפריד באופן מוחלט את הדיון. אם ברצנה נפגש עם אנשי בתי ספר שדה.

א. פלד:

שמעתי שהיתה בוועדה תרעומת על כך שעזבת את הישיבה הקודמת באמצע ואני חייב בעקבות כך להעיד שהודעת לי ושב-ראש הוועדה שלא אוכל לבוא כלל לישיבה כיוון שנקראתי לראש הממשלה לדיון על ענין המורים, שנראה אז נושא דחוף יותר. ביקש ממני היושב-ראש שאבוא לפחות לתחילת הישיבה, וכך עשיתי. אם הדבר התפרש שלא כהלכה, הרי אני מקווה שזו אי הבנה בלבד.

לעצם הנושא: אני שמח שדיון זה נערך לאחר שני דיונים משותפים עם ועדת הכספים של הכנסת על תקציב משרד החינוך והתרבות. למעשה הייתי יכול לסיים בזה את דברי, כי הרי באותו דיון היתה לחברי ועדת החינוך והתרבות של הכנסת הזדמנות להציע להעביר סכומים מסעיפי הוצאה אחרים לסעיף של אכסניות נוער.

למשרד החינוך והתרבות שתי בעיות בהקשר לנושא הנדון: הבעיה הראשונה - הגדלת התקציב. נשמח לקבל את סיוע ועדת החינוך והתרבות לקבלת תוספת תקציב. אני מרשה לעצמי להיות ריאליסט ולומר שאינני רואה יכולת גדולה לכך. משרד החינוך והתרבות חושב שרק כדי לקיים פעולות מינימליות בתחום הדברים שעליהם הוחלט, רק לכך אנחנו זקוקים לפחות לעוד 10 מליון ל"י.

בשלב זה אנחנו עומדים בתקציב נתון; תקציב שהממשלה החליטה עליו והציגה אותו בפני הכנסת. הבעיה כיצד לחלק את המשאבים העומדים לרשותנו בין השימושים השונים. אינני יכול להסתפק בהבעת הוקרה על הפעולה שעושות אכסניות הנוער - ואני באמת מביע הוקרה - אלא שעלי גם להציע לשר החינוך והתרבות אם אפשר במסגרת התקציב הנתון לתת כך וכך לאכסניות הנוער על חשבון דברים אחרים. בעוד כמה דקות אצטרך לענות על שאילתות, שאחת מהן עוסקת בבעיות של חבורות נוער. צדמה לי שנושא חבורות נוער הוא נושא דחוף יותר, סוער יותר, וזה שוב מאותו כסף, מאותו תקציב, וכמעט אפילו מאותו סעיף תקציבי - סעיף חינוך משלים.

אני מודה - ואני אומר זאת כחדש - שיש כפילות, יש אי בהירות בין אכסניות הנוער לבין בתי ספר שדה, ואינני רוצה לקבוע עמדה ברגע זה. אני יכול רק לומר לכם שאנשי בתי ספר שדה פנו אלינו בדרישה להוסיף להם כ-300,000 ל"י וטענו שאם הכסף לא יינתן להם יצטרכו לסגור את בתי ספר שדה. כולם אומרים שזה מפעל יפה וחשוב, אבל אין לנו הסכום שאותו הם רוצים. יש פניות בלי טוף מאנשים חשובים המטבירים לי כמה חשוב המפעל, והוא באמת חשוב, אך הצרה היא שכולם צודקים, וכשכולם צודקים צריך מישהו להיות הרשע.

אינני כל כך בטוח שאפשר כיום, במציאות שלנו, לבוא ולומר כי ממחר אין שני גופים אלא גוף אחד. רשמתי נושא זה וצבדוק אותו.

לא נראה לי, במציאות התקציבים הקיימת, שמשרד החינוך והתרבות יכול להוסיף אפילו אגורה אחת לאכסניות הנוער. אני מצטרף לסעיפים בהצעות להחלטת ועדת החינוך המביעים הוקרה לאכסניות הנוער ותמיכה בפעולותיהן; אני מביע תמיכה בסעיף הפונה למשרד החירות שיחן את חלקו; אינני חושב שמשרד החינוך והתרבות יכול להוסיף משהו נוסף המשמעות המוטלת עליו ונוכח אי יכולתו למלא דברים יותר חמורים ויותר דחופים. בקרוב בוודאי תטענו מדוע מבקש משרד החינוך והתרבות הארכה של ביצוע חוק חינוך חובה חיצום, הוראות שעה, אך יש צרכים הצרכים הם גדולים ואין באפשרותנו למלא אחר התביעה הנוספת וההגיונית הזאת.

ו. כץ:

עם כל ההערכה האישית למר פלד איננו סוכנים לקבל את הצהרתו, כי אנחנו יודעים שאם משהו נחוץ מאד והכרחי, מוצאים גם את מאות אלפי הלירות עבורו מתוך תקציב משרד החינוך והתרבות. איננו מקבלים זאת, בצורה זו, בשום פנים ואופן.

היו"ר א. כץ: אני מודה בשם הוועדה לנציגי אגודת אכסניות הנוער.

הייתי רוצה לשאול את חברי הוועדה אם מבחינה פרוצידורלית יש מקום להחלטות וסיכומים בנושא שהועלה ביוזמת אחד מחברי הוועדה ולא הועבר לוועדה על ידי הסליאה.

ד. קורן: אם היה דיון, צריכה להיות החלטה. לא צריכים להניח את מסקנות הוועדה על שולחן הכנסת, אבל אפשר לשלוח אותן כמכתב למשרד החינוך והתרבות ולמשרד החירות.

אני רוצה להביא בפני הוועדה את הצעתי להחלטת הוועדה, הצעה ההולכת במידה רבה לקראת משרד החינוך והתרבות:

1. הוועדה רואה באכסניות הנוער בסיסים להכרת הארץ ולימודי האזרחות לתלמידים ולבני נוער מכל השכבות והעדות. חשיבות מיוחדת נודעת לאכסניות הנוער בהיותן מפורזות על פני כל אזורי הארץ. הוועדה מביעה הערכה לאגודת אכסניות הנוער על שקידמה לפיתוח האכסניות בכל חלקי ארץ-ישראל.

2. השתתפות משרד החינוך והתרבות ב-א.נ.א צריכה לבטא במלואה את חשיבות פעולות האגודה והיקפן ההולך וגדל.

בסעיף זה יש רמיזה לכך כי אין להתעלם מן העובדה שהיקף פעולות האגודה גדל, וכשם שמוסיפים לתקציב כאשר מוסיפים בחי ספר, כך יש לעשות לגבי אכסניות הנוער.

היו"ר א. כץ: תקציב בית הספר עולה, עם העלאת משכורות, עם עליית יוקר החיים, בכך וכך אחוזים. האם אתה מציע שבאותה מידה יעלה התקציב גם כאן?

ד. קורן: לא באותה מידה, אך באותה צורה.

במידה שמגדילים אכסניה או מוסיפים אכסניות צריך להוסיף לכך תקציב, כשם שמוסיפים תקציב כאשר מגדילים את מספר בחי הספר או מגדילים בית ספר מסויים. במשך שנים לא היתה במשרד החינוך והתרבות התייחסות לעלייה זו, אלא הסתפקו בהשוואה לשנה הקודמת בלבד.

3. ועדת החינוך והתרבות מפליצה שלכל אכסניית נוער יהיה לפחות מדריך אחד, במשרה מלאה. המדריך צריך להיות בעל הכשרה בידיעת הארץ ובפעולות חברה ותרבות, שמשכורתו תכוסה (75%) מהקצבות משרד החינוך והתרבות.

סעיף זה נוגע ישירות כמעט למשרד החינוך והתרבות. ההקצבה המסויימת שישנה אינה גדולה אולי עד כדי כך, וצריך על כן להתאים אותה לכך שמשכורת המדריך תכוסה ב-75% על ידי המשרד.

4. יש לכלול את אכסניות הנוער בתכנית המשרד לקבלת מענקים מקרן החינוך ישראל-אמריקה.

זו שוב אינה העמסה ישירה על תקציב משרד החינוך והתרבות, אלא קביעת עדיפות בסולם חלוקת המענקים לגורמים השונים.

5. משרד החינוך והתרבות נקרא לתת את מלוא עזרתו בהרחבת רשת א.צ.א ולכלול את ענין הקמתן של אכסניות נוער חדשות בתקציב הפיתוח של המשרד.

צריך להתחיל בזה עוד השנה, אבל אם אי אפשר עוד השנה, צריך לפחות להכניס לתודעה שענין זה הוא חלק ממשימות המשרד בתקציב הפיתוח.

6. לרגל מצבן הכספי הקשה של אכסניות הנוער מפליצה הוועדה להמיר את ההלוואות שקיבלה במענקים מסלתיים.

גם דבר זה איננו העמסה ישירה על תקציב המשרד, אלא שעל המשרד לבוא במגע עם האוצר כדי שההלוואות תומרנה במענקים.

ד. קורן:

7. הוועדה ממליצה על כך שמשרד החינוך והתרבות יגייס מאמצעי מפעל הפיס הלוואות נוחות לפיתוח האכסניות לבניה ולשירותים.

דיברתי על כך קודם שיש שירותים שרמתם ירדה וצריך מדי פעם לשפר אותם ולהוסיף. לא מדובר בבניית אכסניה חדשה וגם לא בתוספת מיטות, אלא במים חמים, ביוב, חשמל, כל הדברים הנחוצים לשמירה על רמה. גם סעיף זה אינו העמסה ישירה על משרד החינוך והתרבות. אינני בטוח אם המלצות המשרד למפעל הפיס מוגבלות לסכום מסויים.

א. פלד: הן מוגבלות.

ד. קורן:

הן מוגבלות לנושאים מסויים, אך אפשר להוסיף נושא. שוחחתי עם מזכיר ארגון המועצות האזוריות שאמר לי כי הם שותפים לפעולות מפעל הפיס ואם תהיה פניה של משרד החינוך והתרבות הוא חושב שאפשר יהיה להעביר ענין זה.

8. הוועדה מביעה הערכה לאכסניות הנוער המשמשות נוער מחו"ל הבא לתור את הארץ. הוועדה ממליצה בפני שר התיירות להקציב לפיתוח האכסניות סכומים ההולמים את הצרכים.

משרד התיירות משתתף בפיתוח אכסניות, אבל צריך להגדיל את השתתפותו.

נראה לי שהצעותי צנועות למדי, אבל אני בטוח שאם תחבלנה, תהא בהן חרוטה חשוב מאד לפיתוח האכסניות.

ב. צ. קשת:

אני מרשה לעצמי לא לקבל את ברוח דברי המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות ששמענו קודם. יש להבדיל, ארונזי המנהל הכללי, כיון פניה שפונה מסלחת אכסניות הנוער ישירות אליך לבין פניה שהיא פונה לוועדה של הכנסת, שאז הוועדה היא הכתובת. אם לא קיים הבדל זה, לשם מה אם כן הוועדה? באה מסלחת, מדברת, מציגים לה שאלות, מקבלים תשובות, ובא המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות ואומר: אין לי כסף. לא רק להם אין איפוא מה לעשות, אלא גם לנו אין מה לעשות. לאחר שחבר-הכנסת קורן הופסק ונאמר לו כי יגיש את הצעותיו לאחר שילכו המוזמנים והוועדה תבדוק את הענין בינה לבין עצמה, בא המנהל הכללי ואמר לאנשים שבאו אלינו, לוועדה, את מה שיש לו לומר. בעיני אין זה נראה. ייתכן שאני טועה, וצר לי אז מאד, אך אם באמת אני טועה עומד בעיני תפקיד ועדות הכנסת כמימן שאלה.

כאשר דנים בכעיה כלשהי אסור להעמיד בפנינו את השאלה מה טבין כל הדברים חשוב יותר ומהיכן להשיג את הכספים. אני מצטער, אך לא כן צריך להציג את הדברים. כשאנחנו דנים בכעיה מסויימת עלינו להתייחס רק לבעיה זו, אחרת אין סוף לדבר; אחרת כשידונו בתקציב משרד החינוך והתרבות, בסעיף מנגנון המשרד ושאי משהו לקום ולומר: מה סעיף זה לעומת תותח? מלחמה זו מלחמה, ואני האחרון שאצא נגד משרד הבטחון בעניני בטחון, אבל אין זה אומר שהחיים אינם מתנהלים. כשאנחנו מתייחסים לבעיה ששמה אכסניות נוער, אנחנו חייבים לראות באותו רגע את הבעיה של אכסניות הנוער. משרד החינוך והתרבות לא נועץ בנו לגבי כל סעיף איך להוציא את התקציב שהוא מקבל. מדוע דווקא בשאלה זו?

כבוד המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות מסכים שנלחץ על משרד התיירות. יבוא כבוד המנהל הכללי של משרד התיירות ויאמר לנו ללחוץ על משרד החינוך והתרבות. נראה לי שיש לנו משימות יותר חשובות.

דעתי היא שיותר לוועדת החינוך והתרבות להתייחס לבעיית אכסניות הנוער. אם אנחנו חושבים שמשרד החינוך והתרבות חייב לתמוך באכסניות הנוער, מותר לנו להגיד זאת, ואם נגיע למסקנה זו נאמר אותה. רצוי היה שלפני כן, במסגרת הזו, לא תישמע כבר תשובת משרד החינוך והתרבות.

להצעות חבר-הכנסת דוד קורן:

בסעיף 1 הייתי מוחק את המלה "עדות". מספיק אם ייאמר "נוער מכל השכבות".

היו"ר א. כץ:

נכון.

ב.צ. קשת:

בסעיף 8 הייתי רוצה לחזק את הפניה והתביעה למשרד החירות. גם בישיבה הקודמת דיברתי על כך שמשרד החירות יכול למלא תפקיד גדול יותר באכסניות ושענין זה הוא מתפקידו של משרד החירות. אם יוצאים מהנחה זו יש לפנות אחרת למשרד החירות. אין להסתפק רק בהבעת הערכה לאכסניות הנוער הממשות נוער מחוץ-לארץ, אלא לומר שיש לדאוג להגברת השימוש באכסניות על ידי נוער מחוץ-לארץ. יחד עם זאת צריכה הוועדה לומר שהיא רוצה - לא ממליצה - ששר החירות יקציב לפיתוח האכסניות.

א. רזיאל-נאור:

אני מצטערת על כך שנושא זה נשאר בסדר יומה של הוועדה זמן רב כל כך מבלי שדנו בו. לו היו מקדימים את הדיון ומקיימים אותו עוד בשנה שעברה ייתכן שהיו דברים שהיינו יכולים למנוע אותם, כמו ענין זה של הקמת בית ספר שדה בהר גילה, סמוך למדי לאכסניית הנוער בבר-ג'ורא. בנספח מס' 2 מציינים אנשי אגודת אכסניות הנוער כיצד נעזבה בן לילה האכסניה בבר-ג'ורא, כיוון שהקיסו בסמוך לה דבר חדש, יפה וטוב. אני בוודאי שמחה על כל דבר חדש שמקיימים, ובעיקר בשטחים, אבל אם קיימת אכסניה במרחק סביר, מדוע צריך להקים מוסד שהוא אם לא ממש מקביל אז לפחות משיק לפעולות ולפונקציות הנעשות באכסניה? מדוע לעשות זאת מבלי לשתף כלל את הגוף הנכבד והחשוב ששמו אכסניות נוער?

אני מבורה שיש הרבה מן הצדק בטענותיהם, אם כי אני מחשיבה מאד את פעולות בתי ספר שדה. זה חשוב וזה חשוב, ואי אפשר לבוא ולומר לאנשי אכסניות הנוער: העסק מילא את תפקידו, אתם יכולים לנעול אותו.

אם משרד החינוך והתרבות חושב שאין בכלל צורך בכל הפעולה הזו של אכסניות הנוער, צריך הדבר להחבטא באופן עקיב בפעולותיו, אבל אם בכל זאת משרד החינוך מקציב לכך מאמצעיו זאת אומרת שיש ערך וחשיבות לנושא זה של טיולים בארץ והכרת הסביבה ויש חשיבות לאכסניות אלה. מדוע אם כן צריך לבטל את פעולתן?

במה שנוגע לטיפול תקציבי: אין זו הפעם הראשונה שמוטקות קיימים במדינה מבקשים את עזרת המדינה להמשך קיומם. מדוע לכל מיני חברות ממסליות, לכל מיני מפעלים, שלא הוכיחו כלל וכלל את הרנטביליות שלהם ואת כושר הייצור שלהם, צוחנים הלוואות ומענקים שונים? מדוע בלתי אפשרי שפעם אחת יבוא משרד החינוך והתרבות בתביעה להעניק עזרה למפעל קיים, המסרת את הציבור בצורה נאה מאד, צנועה מאד, שכדאי ללמוד ממנה בימים אלה?

גם איצני מסכימה לדעתו של המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות שהתקציב נתון עד כדי כך שאי אפשר לעשות בו דבר. אם זה כך באמת, לשם מה כל הפרוצידורה של דיוני הכנסת בתקציב? יחלק האוצר את התקציב בין המשרדים ובזה יסתיים הענין. למאבק הציבורי על התקציב לא רק ערך כספי בלבד. המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות בוודאי יודע שהדיון בוועדת הכספים אינו עדיין המלה האחרונה, שאם לא כן לא יהיה לך אדוני המנהל הכללי כסף גם לדברים אחרים. גם על ועדת הכספים צריך ללחוץ ולהלום, כי אחרת היא יכולה לסגור לא רק את אכסניות הנוער, אלא גם את משרד החינוך והתרבות. צריך להילחם גם בוועדת הכספים ואחת מדרכי המלחמה היא לדון על הדברים בוועדת החינוך ולהביא אותם לוועדת הכספים. אני בטוחה שכל החברים בוועדה זו יגישו הסתייגויות, ואני מקווה שחלק יגיש הסתייגויות גם בענין זה.

אשר להצעות חבר-הכנסת קורן: באופן כללי אפשר לקבל אותן. לא רציתי שנדון בהן בנוכחות אנשי האגודה מטעמי פרוצידורה של דיונים בוועדות. אין הם צריכים לדעת בדיוק נסרף כיצד מגיעה הוועדה למסקנותיה, כי אחרת נהפכים הדיונים לפוטביים, בעוד שהכלל הוא שדיוני הוועדות אינם צריכים להיות פוטביים. גם לא רציתי שישמעו מה היה בוועדת הכספים ומה יחסה של ועדת הכספים לעניינים אלה.

צ. אליעד:

מן המקרה שהיה פה ומתגובתו של חבר-הכנסת קשת עלינו ללמוד להיות זהירים בכל הנוגע לפרוצידורה של דיוני הוועדה. אני יכול להבין את הצהרתו של המנהל

ג. אליעד:

הכללי מבחינה מהותית, אך לא מבחינה פרוצדורלית, משום שהיא היתה צריכה להאמר לנו ולא למוזמנים.

אחר הכל המנהל הכללי הביא בפנינו את המציאות כפי שהיא. מה יעזור אם נמליץ באופן ספציפי על כך שמשכורתו של המדריך תכוסה ב-75% מהקצבות משרד החינוך והתרבות? אינני יודע אם יש לנו בכלל סמכות לכפות את רצוננו על ידי החלטה. הבעיה היא תקציבית ולכן צריכים חברי הוועדה להגיש הסתייגות לתקציב משרד החינוך והתרבות המתייחסת לנקודה זו, אולי היא תתקבל. אינני רואה כיצד אנחנו יכולים להמליץ על דבר כאשר משרד החינוך והתרבות טוען שאין לו לכך תקציב.

עד כמה שהבינותי היחסים בינינו לבין משרד החינוך והתרבות הם יחסים של השפעה הדדית, של איסון הדדי, של עיבוד המשרד ולא של התמודדות איתו. הוועדה צריכה על כן לשחף את המשרד בהמלצותיה, בגישותיה, על מנת למצות ממנו את המכסימום, אבל עליה להיות זהירה מאד בהמלצותיה, שיהיו אלה המלצות הניתנות לביצוע. לא הייתי רוצה שנמליץ דברים החלטיים, דברים הקובעים 75% וכן הלאה. עלינו להמליץ באופן עקרוני על קווים, על גישה, על חסיכה.

אני מסכים לדבריה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור, שיש מן המשותף לשני הגופים - אכסניות הנוער ובתי ספר שדה. אם העוגה כל כך דלה, שקשה להוציא ממנה לשני הגופים, מדוע זכאית הוועדה להמליץ על דברים לפני שבדקה את האפשרויות? אנחנו רוצים להמליץ על חינוך של האכסניות בשעה שאנחנו יודעים שעניין זה קשור עם גוף שני. מדוע אנחנו יכולים להרשות לעצמנו להבדיל בין שני גופים כאשר אנחנו יודעים שהם כמעט חופפים ושיש להם דברים משותפים?

באופן מעשי אני מסכים שהקמת בית ספר שדה בסמוך לאכסניית בר-גורא מעוררת תהוהו, והשאלה - כיצד דבר כזה קורה? אכסניות הנוער נאבקות ממש על קיומן ופתאום בא גוף עם תקציב ומקיים בנין מפואר. דבר זה צורם ומעיד על חוסר תיאום בין הגופים.

להמלצות: הייתי מבקש להשאיר את המלה "עדות" אל נדצה לברוח מן המציאות. אני רוצה שתהא קיימת התודעה שיש בארץ עדות ושצריך לעשות למיזוגן. אם הזכיר המנהל הכללי את הטיפול בחבורות הנוער, הייתי אומר בתשובה לכך שהטיפול הטוב ביותר בחבורות אלו הוא הוצאתן למרחבי הארץ, לאכסניות הנוער.

א. רזיאל-נאור: כוונתך שהאכסניות הן אמצעי טוב להביא למיזוג העדות, אבל כאשר כתוב כאן שהאכסניות משמשות את העדות אין זה מוסיף לך ולא כלום.

ג. אליעד: אני מקבל את הערתך, אבל הכוונה היא שהאכסניה מהווה מקום למיזוג, מקום להפגשת העדות.

ז. הרמן: חפקידי אכסניות הנוער כה רחבים, שאינני חושבת שהעול והאחריות להן צריך ליפול רק על משרד החינוך והתרבות. אין ספק שמשרד החינוך והתרבות צריך להתעניין כמה שנעשה בהן ולנסות להרחיב, עד כמה שאפשר, את פעולת האכסניות מבחינה חינוכית. אך באכסניות משתמשים גם גורמים אחרים. הידיעה שיש אפשרות למצוא מקום לינה שאינו עולה הרבה מעודדת את הנוער לצאת לטיולים גם מיזמיתם ולא דווקא בטיולים המאורגנים פורמלית על ידי משרד החינוך והתרבות.

נראה לי שתפקידו של משרד החינוך והתרבות אינו צריך להיות פחות מתפקידו של משרד החינוך והתרבות לגבי תיירות מחוץ-לארץ ותיירות פנים. למשרד התיירות צריך להיות חלק רציני בפיתוח ובעזרה.

גם למשרד הקליטה צריך להיות בזה חלק, כי יש הרבה סטודנטים ונוער מחוץ-לארץ הנבאים הנה ומשתמשים באכסניות הנוער - והכוונה לאו דווקא לנוער הנב לארץ לחופשה. נראה לי שעל משרד

ז. הרמן:

הקליטה לעורך צעירים לבוא לארץ ולערוך בה טיולים, וגם עליו לעזור קצת בחיזוק האכסניות.

קיים גורם נוסף והוא - מחלקת הנוער והחלון של הסוכנות היהודית, שיש לה בוודאי תקציבים ושהייתה יכולה לכלול בתקציבה סכום נכבד לחיזוק אכסניות הנוער.

מדוע שלא נוציא כספים גם מקרן ישראל- אמריקה? בונים בכספי קרן זו מרכזים מפוארים ואין שום סיבה שלא לבנות בחוף מבנים אלה מספר חדרים שינוצלו גם ללינה ושיהוו תוספת לאכסניות הנוער.

א. רזיאל-נאור:
הערה נוספת לגבי ההמלצות: מכיוון שהנושא לא הועבר לוועדה מן המליאה בוודאי שאי אפשר להניח את ההמלצות על שולחן הכנסת, אבל אפשר בהחלט להגיש אותן למשרד החינוך והתרבות כסיכום לדיון. מחוץ אותם יחסים שנקבעו במשך השנים הרבות עם משרד החינוך והתרבות ניתן לחשוב שהמשרד יתן בוודאי את דעתו בכל כובד הראש לבדוק את ההמלצות האלה ואת היכולת לבצע אותן, למרות המצב התקציבי בו אנחנו נהונים.

כדאי היה שהוועדה החדון בכל הנושא הקרוי חינוך משלים, בנושא בפני עצמו. יש לנתח את הפעולות הנעשות בתחום זה ולראות כיצד אפשר, מן התקציב הכללי של נושא זה, לספק את התביעות השונות. אני מציעה שאת הדיון על החינוך המשלים ופעולותיו נקיים בזמן הקרוב ביותר.

ע. פיינברג-סרני:
הרוח הכללית בוועדה היא שהפניה תופנה לא רק למשרד החינוך והתרבות, אלא גם לגורמים אחרים, שאותם רוצים לערב בענין זה, כמו משרד התיירות, מחלקת הנוער והחלון של הסוכנות היהודית. באיזו צורה ניתן להביא את חוות דעת הוועדה לידיעה כל אותם גופים?

א. רזיאל-נאור:
באמצעות משרד החינוך והתרבות.

הי"ד א. כץ:
אנחנו יכולים לפנות ישירות למשרד התיירות ולסוכנות.

ע. פיינברג-סרני:
היה רצוי שיינתן לכך פידטום גם בעתונות.
הי"ד א. כץ:
רשות הדיבור למנהל הכללי.

א. פלד:
אני מודה לחבר-הכנסת קשת, שנתן לי שיעור בנוהלי עבודה פרלמנטרית. למדתי מכך הרבה, אך יחד עם זאת הייתי רוצה לחקן כמה עובדות:

א. דיברתי אל הוועדה ולא אל המשלחת, ואפשר לקרוא זאת בפרוטוקול. אינני חבר-הכנסת וחבר ועדה מכובדת זו. אני יושב כאן כנציג המשרד, כדי להביא נתונים שקובעים המומחים, על סנת שבפני הוועדה יהיו נתונים מספיקים להחלטה, ומובן שהוועדה ריבונית להחליט מה שברצונה להחליט. הייתי מועל בחפקידי אם לא הייתי מביא את כל הנתונים. היות ומשרד החינוך והתרבות מתייחס, בעבר, בהווה ובעתיד, ברצינות רבה להחלטות הוועדה, חשבת שמחובתי לא לשים מכשול בפניה בכך שאביא אותה להחליט החלטה שתישאר על גבי הנייר בלבד. בהצעה להמלצות נכתב שמשכורות הסדריכים צריכה להיות מכוסה ב-75% על ידי משרד החינוך והתרבות. אם לא הייתי מעיר את מה שהערת, ואני מתכוונן להעיר, הייתה מתקבלת החלטה שהיתה מעמידה אותנו במצב לא נעים ולא נוח, שבו משרד החינוך והתרבות לא היה מסוגל לבצע אותה. מחובתי היה לומר לחברי הוועדה את מה שאמרתי, ואני מתכוונן לחזק את דברי.

ב. אינני אחראי לפרוצידורה של הדיון. יושב-ראש הוועדה נתן לי את רשות הדיבור, ודברתי. אילו היה היושב-ראש אומר לי להסתין עד שיצאו חברי המשלחת, הייתי מסתין.

א. פלד:

לגופו של ענין: בדיון המשותף שהיה בוועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים היתה לחברי הוועדה הזדמנות להביע את חוות דעתם לגבי חלוקת התקציב. באותם דיונים היתה, אם אינני טועה, רק הערה כללית אחת יחידה לענין אכסניות הנוער. ההערה היחידה שדנה בדבר ספציפי של העברת כסף מסעיף לסעיף היתה תביעתו של חבר-הכנסת גרשוני להוסיף 6 מליון ל"י לחנועות הנוער.

ד. קורן:
זכרונוך מטעה אותך במקצת. דברתי גם על זה וגם על אכסניות הנוער.

א. פלד:

בסופו של דבר מטרת הדיון המשותף של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים הוא להביא למליאת הכנסת או במסגרת הוועדה הסתייגויות מהצעת התקציב. משרד החינוך והתרבות יודה לכם אם תצליחו להגדיל את תקציבו. נודה לכם אם נוכל לתת לחינוך משלים יותר.

אני שמח ומקבל בברכה את הצעתה האחרונה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור לקיים דיון כולל על החינוך המשלים, כי הנטייה היא באמת איך לחלק את המשאבים בתוך תקציב החינוך המשלים, שהוא כל כולו זעיר.

אני, כפקיד, צריך לעסוק גם בפרוזה. אינני יכול להסתפק בהבעת משאלות. בסופו של דבר עלי לומר לאכסניות הנוער אם יש להם עוד מאה אלף ל"י או אין. הם אינם מבקשים רק הבעת הערכה לפעולותיהם.

אני מסתכל בספר התקציב ורואה מה היתה המדיניות בשלוש השנים האחרונות: סעיף בתי ספר שדה היה גדול פי שניים, לפעמים, אך היחס לעומת אכסניות הנוער הלך והצטמצם. ב-1969/70 היה התקציב לבתי ספר שדה - 228,552 ל"י לעומת 105,000 ל"י לאכסניות הנוער. ב-1970/71 ניתנו לבתי ספר שדה - 170,000 ל"י לעומת 120,000 לאכסניות הנוער. השנה מוצע לתת לבתי ספר שדה 200,000 ל"י לעומת 135,000 ל"י לאכסניות הנוער. כל זה בתקציב השנתי. אני מניח שדבר זה נעשה מתוך אחרון קו, שעליו דיברה חברת-הכנסת הרמן, שבה ספר שדה הם חלק מפעולה חינוכית, בעוד שאכסניות הנוער מבצעות דרך אגב גם פעולה חינוכית. משרד החינוך והתרבות חשב שמחובתו לתת ביטוי לפעולה חינוכית ישירה על ידי כך שהוא נוהג לה יותר אמצעים. יכול להיות שטעינו, אך זה צווא לדיון כללי על החינוך המשלים - היכן לשים את הדגש. מכל מקום אני יודע שבה ספר שדה הגיעו לנקודת משבר, ואני חושש שיצמדו בפני סגירה אם לא ימצא להם מימון. הם פנו אלי, אך שלחתי אותם, כיוון שאין לנו יותר.

במסגרת תקציב משרד החינוך והתרבות, שגדל השנה ב-35% בערך, שהם 294 מליון ל"י, הגידול בפעולות הוא 10 מליון ל"י בלבד. זאת הצגנו גם בדיון המשותף. 10 מליון ל"י אלה הם כולם לדברים אלמנטריים ביותר כמו: גילאי 3-4 - 1/2 מליון ל"י; חטיבות הביניים - 1.6 מליון ל"י; הכשרת מורים והשתלמויות מורים - כ-2.5 מליון ל"י. הרחבת הטלביזיה הלימודית - 1/2 מליון ל"י. אין פה שום דבר של שאר נפש, אלא עשייה בסיסית. לפיכך אני שוב מצטער לומר: אינני רואה מקום שמשרד החינוך והתרבות, מתוך התקציב שיש לו כיום, יכול להוסיף לאכסניות הנוער. אם האוצר או הכנסת יחליטו על הגדלת תקציב משרד החינוך והתרבות, אזי שנבוא לוועדה, נראה כמה קיבלנו ונבקש מכם עצה כיצד לחלק זאת. אני בטוח שתיחבו עדיפות לסעיפים אחרים על פני אכסניות הנוער; לסעיפים שמתוך הכרותי הקצרה עם הוועדה אני יודע שעליהם היא שמה את הדגש: נוער חריג, כיתות מיוחדות, טיפול בחבורות נוער, חינוך גופני.

לגבי ההצעה להטלות הוועדה: אני מציע לא לקבוע 75%, אלא לכתוב שמשרד החינוך והתרבות צריך לבטא את מלוא הערכתו לאכסניות הנוער במסגרת האפשרויות הכספיות. אחרת תהיה זו הבעת משאלה בלבד.

ד. קורן:

סעיף זה שם את הדגש על המימד החינוכי של אכסניות הנוער, כיוון שמדובר בו על הדרכה ישירה. אמרתי שצריך להמליץ על 75%. אפשר להמליץ על אחוז אחר.

א. פלד:

גם בחי ספר שדה וגם אגודת אכסניות הנוער
הן אגודות עצמאיות ולא מחלקות של משרד
החינוך והתרבות. אנחנו משתתפים בתקציבן, אבל איננו יכולים לומר להם
איך לחלק את מה שניתן להם. זו כבר שאלה שלהם.

ז. הרמן:

אני רואה שדמי החברות מאד נמוכים: 7.5 ל'
עד גיל 18 ו-8 ל' למבוגרים. צריך להעלות

את דמי החברות.

היור א. כץ:

יש מעט מאד חברים, שהם בדרך כלל ארגוני
נוער, בחי מדרש, בחי ספר ובודדים שסוגעים

לדבר.

ז. הרמן:

ייתכן שצריך לעשות מבצע.

היור א. כץ:

לסיכום:

1. החלטות הוועדה יוגשו בנוסח של סיכומים

ולא כהחלטות פורמליות.

2. ההמלצות תהיינה בכפוף להערות חברי

הוועדה: הדגשת יתר על הפניה למשרד התיירות, וייתכן אפילו סעיף מיוחד
לענין זה; מחיקת הסלה עדות.

ג. אליעד:

לזה אינני מסכים.

היור א. כץ:

3. לא נכנס לפירוט וקביעת אחוזים.

אני מבקש שאם ניסוח ההמלצות תטיל הוועדה

על חבר-הכנסת קורן ועלי.

אשר לשאלה העיקרית, בעקבות תשובת הסנהל

הכללי: הכנסת מאשרת לתקציב משרד החינוך והתרבות סכום מסויים. כאשר
באים ומבקשים מן המשרד תוספת תקציב לסעיף כלשהו יכולים לנקוט בשתי
גישות: האחת - המשרד עצמו יחלט מהיכן להשיג את הכספים. השנייה - החזרת
הכדור לוועדה. בראה לי שטוב היה לו היינו נוקטים בגישה השנייה, ומשרד
החינוך והתרבות היה מציג בפנינו את האלטרנטיבות במסגרת התקציב שאושר
בכנסת. למה הכוונה? - החינוך המשלים מהווה כיום 1.2% מן התקציב.
ייתכן שהוועדה תגיע למסקנה שעל החינוך המשלים להיות 2% מן התקציב,
שאי יחייב אותה הדבר להפחית 0.8% מן החינוך העל-יסודי, לדוגמה. כלומר
אם בחי הספר העל יסודיים לומדים כיום 35 עד 45 שעות שבועיות, הצטרך
הוועדה להמליץ שילמדו בהם 34 עד 44 שעות שבועיות. בשיטה זו אנחנו
מגיעים לכך שהשר אינו קובע בהתאם למה שנראה לו באותו רגע, אלא לפי
הנחיה ברורה של הוועדה. השאלה אם לא כדאי היה שמישהו במשרד החינוך
והתרבות ינקוט יוזמה ויביא בפנינו שתיים שלוש אלטרנטיבות, שהוועדה
תצטרך להחליט איזו מהן נראית לה ביותר. בראה לי שעל ידי כך יהיה גם
הדיון משמעותי יותר, משום שאין לי אשליות לגבי מה שתחליט הכנסת
בענין התקציב הסופי. צורה זו של דיון באלטרנטיבות ולא כמוצר המוגמר
תיחן יתר משקל לדיון ותטיל עלינו יתר אחריות. הייתי מבקש לראות זאת
כחומר מחשבה לעתיד.

ז. הרמן:

אני מתנגדת במקצת לגישה זו של דיון

באלטרנטיבות. כאשר לא יודעים מה יהיה

התכנון לטווח ארוך. השאלה הנשאלת היא אם בעבר לא היה תכנון לטווח

ארוך, אם לא הייתה חוכמה אב שאליה צריך להגיע, כי ללא חוכמה כזו

מסוכן ביותר להציע אלטרנטיבות. אני עצמי לא הייתי מוכנה לתרום מחשבה
לאלטרנטיבות מבלי לדעת מה היעד הסופי.

היור א. כץ:

הדברים אינם סותרים זה את זה. גם תכנון

לטווח ארוך מצריך הצגת אלטרנטיבות.

א. פלד:

אני מקבל את דברי היושב-ראש ואת דברי

חברת-הכנסת הרמן, כי בין באמת סתירה

בין הדברים. הקמנו כעת במשרד יחידה לתכנון, ואני מקווה שכאשר נגיע
לעיבוד השלבים הראשונים של הסיכום הראשונה לדיון על תקציב 1972/73 -

א. פלד:

הדיונים יתחילו באוגוסט - נביא אותה לוועדה זו, נציג בפניה את האלטרנטיבות ואת הבעיות של קביעת מדיניות בנושאים שונים, ואז מסליץ הוועדה את המלצותיה.

ב. תשובת המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות לשאלות חברי הוועדה

תשובות המנכ"ל לשאלות חברי הוועדה

יו באו כתוספת נפרדת.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00.

חשובות המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות לשאלות חברי הוועדה

א. פלד: לשאלת חברי-הכנסת ורדיגר, מה פירוש הידיעה בעחונות בדבר מחן ושיון יבוא לספרי לימוד לערביי הגדה, מהם לא נמחקו ביטויים "ליברליים" מדי לגבי ישראל; האם נכונה הידיעה, ואם כן מדוע אישר זאת משרד החינוך והתרבות:

לאחר מלחמת ששת הימים החמירו בצורה קשה בבדיקת ספרי לימוד. ספרים רבים נפסלו מאחר והכילו תמונת הדגל היורדני, סמל הממלכה האשמית, דינור, מטבעות יורדניים או תיאור מאורעות היסטוריים המחייבים לראשית האיסלאם והיחסים עם היהודים. יחס כזה היה גם לגבי הספרים ברצועת עזה וסיני. לאחר הפניות הרבות מהנהלת אונסק"ו בפריס בדבר עיון מחודש ולאחר עיון נוסף, החירה הוועדה המיוחדת לבדיקת ספרי לימוד מספר ספרים חוץ כדי הבנה שאין לשנות את ההיסטוריה ואת הכתוב בקוראן. הרכב הוועדה הנ"ל הוא: מד אורי טהון - יו"ר; מד ש. חכם - קמ"ט חינוך יו"ש; ד"ר יזהר - קמ"ט תפקידים מיוחדים. מד א. כליף - מקפח מוכז ביו"ש.

ברצוני לציין שהוועדה לא אישרה ספרים שבהם דברי שטנה נגד העם היהודי, מדינת ישראל וצה"ל, כמו כן מסרבת הוועדה להחיר שימוש בספרים שיש בהם חינוך לגזענות, שנאח עמים או ספרים בלתי חינוכיים כגון: אטלס העולם בו מפת ישראל מופיעה בחלק מהממלכה היורדנית ההאשמית ופלסטיין, החברה היורדנית ג' מכין, השפה הערבית א' מכין, זכרונות בדקדוק הערבי ב' מכין.

לשאלת חברי-הכנסת אליעד - מדוע לא מצרפים חטיבת ביניים ל"בית הפקיד" בחיפה על אף שמבחינת מבנים וציוד מתאים מוסד זה להרחבה:

קיימת ועדת מיפוי של משרד החינוך והתרבות, אגף הפיתוח, הפועלת יחד עם הרשות המקומית לפי הנחיות של המדיניות הכללית לגבי הקמת חטיבות ביניים, שהיא: הרכב מאוזן של חלמידים משכבות שונות ועדות שונות והתחשבות במשקלם של סוגי-בתי ספר שונים. האנשים הפועלים בוועדה זו מטעם משרד החינוך והתרבות הם אנשי מקצוע, וראוי לציין שעבודתה של הוועדה זכתה להכרה ולהוקרה.

בחיפה הלבנוני לפי עקרון נוסף, ואנחנו מנסים לעשות זאת גם בישובים גדולים: אחרים. הכוונה להכללת בתי ספר מבוקשים ובעלי יוקרה רבה בויפורמה. אם ייכנסו לויפורמה בתי ספר כאלה, ייכנסו לויפורמה גם בתי ספר שיוקרתם נמוכה, אבל אם נתחיל בבתי הספר בעלי יוקרה מעטה, לא חמיד יצטרפו אליהם בתי ספר שיוקרתם רבה.

לאור העקרונות האלה, ולאחר שוועדת המיפוי דנה יחד עם הרשות המקומית בעניין זה, הוחלט לא לכלול את בית הפקיד בחטיבת הביניים. בית הפקיד יהיה בית ספר חלת-שנתי לכיתות י"ב-י"ג.

בחיפה פועלות כיום 8 חטיבות ביניים.

לשאלת חברי-הכנסת אליעד - האם נכון המידע שבידו כי בישראל מסיימים רק 33% חלמידי תיכון את לימודיהם: משחמע משאלה זו ש-67% מן החלמידים נושרים, ואין זה מדוייק. אנחנו נזונים מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ויש על כן פיגור של כמה שנים בנתונים. מתוך 42,000 חלמידים שהחילו את לימודיהם בחינוך העל-יסודי בחשכ"ז, הגיעו לכיתה י"ב 20,500, שהם 49%. יש להביא בחשבון שכלולים כאן גם חלמידים במסולים דו-שנתיים וחלת-שנתיים בחינוך המקצועי.

הינו"ר א. כץ: כלומר כ-50% מאלה שהחילו מסיימים את המסלול העל יסודי.

א. פלד: יש מסיימי כיתה י"ב; יש מסיימי כיתה י"א ויש מסיימי כיתה י', אבל כל אלה משלימים את לימודיהם העל יסודיים.

א. רוזאל-נאור: כמה מהם סיימו מסלול זה או אחר?

א. פלד: אני מוכן להמציא זאת.

א. פלד:

חלמידי כיתות י"ב מהווים 40% מכלל האוכלוסייה בקבוצת הגילים המתאימה.

לשאלת חבר-הכנסת קשת - מה פעילות משרד החינוך והתרבות במוסדות לעבריינים צעירים, מוסדות למפגרים, ומה הפעילות למניעת עבריינות נוער; כיצד קורה שמורים אשר עובדים במוסד השייך למשרד הסעד מקבלים משכורתם ממשרד החינוך, והאם עובדה זו אינה משבשת את מערכת יחסי העובדים באותו מוסד:

עובדי הוראה במוסדות הוראה לגילאי לימוד חובה חינוך, שהם מוסדות לימוד רשמיים, הם עובדי המדינה, קרי - עובדי משרד החינוך והתרבות. אין זה משנה אם המוסד הוא מוסד למפגרים שבעלותו בידי משרד הסעד, או מוסד שבעלותה של רשות מקומית או רשות אחרת. קיים מצב אבסורדאלי שבבית סוהר חל-מונד למשל יש למורים חופשות כמו בבית ספר רגיל. נתקלתי בבעיה זו ואני מנסה למצוא מה ניתן לעשות. אני מודה שקשה יהיה לעשות הרבה.

דבר זה מתייחס גם לאותם מוסדות שהזכרתי. ב.צ. קשת:

אני מבינה שחופשות המורים מעוגנות בחקנות ובהסכמי עבודה. נשאלת השאלה אם מספקים לנערים אלה מדריכים מן החוץ לאותה תקופה שהמורים נמצאים בחופשה.

מספקים להם מדריכים מן המוסד. א. פלד:

אשר למערכת היחסים: ביקשתי לבדוק ענין זה וכפי שנמסר לי אין יחסים מחוברים בין עובדי ההוראה ואנשי משרד הסעד. אם ידוע לחבר-הכנסת קשת על מקרה מסויים, אודה לך אם תביא אותו לידיעתי.

העומדים בראש מוסדות אלה יש להם נגיעה ישירה לחינוך. המורים במוסדות אלה בלי ספק יש להם נגיעה ישירה לחינוך, אך הם נמצאים חתת פיקוחו של המפקח האזורי של משרד החינוך והתרבות. נשאלת השאלה אם הדבר לא ייכול לגרום לשיבוש במערכת היחסים. ב.צ. קשת:

באופן תיאורתי לא צריכות להיווצר מתיחויות. דברים דומים קיימים בחתומי פעולה אחרים כמו באולפנים ומרכזי הקליטה המנהלים על ידי הסוכנות, אך שהפיקוח עליהם הוא שלנו. שם היחסים מצויינים.

לשאלת חברת-הכנסת רזיאל-נאור - כיצד מטפל משרד החינוך והתרבות בתופעות האחרונות של התפרעויות נוער; הכוונה לפירסומים על הנעשה בשכונת נוה-שרת ולהתארגנות "הפנתרים השחורים" בירושלים:

בדקתי את הענין עם המשטרה ומתברר שזו תופעה שולית שבשולית, שקיימת לא מהיום ושניפחו אותה משום מה. נוכח הסיכוי של המשך הפסקת האש ונוכח המתיחות שעשויה להיווצר כתוצאה מן האנרגיה המשחררת עם ההתפרקות מן המתיחות הבטחונית, נערך משרד החינוך והתרבות כלפי נוער שנוש מבית הספר. הכוונה להרחיב את הטיפול גם לנושאים במסגרת לימודי הרצה וגם מעבר למסגרת זו - לאותם נערים ההופכים להיות נערי רחוב. קיימת פעולה במסגרת בתי הנוער וחבורות נוער, וכך יש פעולה מצומצמת, שרוצים להרחיב אותה, בתיאום עם המשטרה ומשרד הסעד.

לגבי נוה-שרת: הבעיה בשכונה זו מיוחדת במינה - היא נבדקה גם על ידי סוציולוגים - משום שיש בה שתי קבוצות עוליות המסוכסכות ביניהן. ביום חמישי שעבר נפתח במקום בית נוער; כך יש שם מדריכים נוספים לחבורות רחוב.

היו"ר א. כץ: חודה רבא.